

30.10.5; 134a → 134b (סיום הפרק) (משנה ד) 134a

1. שפטו דל ויתום עני ורש הדיקו: תהלים פב, ג
2. ודל לא תהדר בריבו: שמות כג, ג
3. וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלהיכם: ויקרא יט, י
4. והפנה הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרס: ויקרא כא, י
5. וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרע והלחיים והקבה: דברים יח, ג
6. וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הפהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: במדבר כה, ז
7. ויעמד פינחס ויפולל ותעצר המגפה: תהלים קו, ל
8. ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: במדבר כה, ח
9. ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמיכם: ויקרא ז, לב

I מתנות ד' משנה ד

a If: it was slaughtered before conversion – פטור; if afterwards – חייב

i If unclear: פטור, due to rule of המעלה

II Side-door סוגיא: status of מתנות

a מי ר"ל challenged ר"מ – our משנה (we assume authorship of ר"מ) indicates that ספק מתנות are kept by owner ("לקולא")

i Challenge: ר"מ rules that ספק לקט goes to the poor

ii Defense (ר"י): reads ר"מ as one version (ר' יהודה אגרא) of ר"מ, per ברייתא

1 Response (ר"ל): nonetheless it is a challenge, as this position is buttressed with a good argument

(a) Argument: v. 1 indicates that we benefit the עני (not favoring in court – violation of v. 2) – דק משלך

iii Defense (ר"בא): in our case, the פרה was פטור בחזקת פטור (owned by non-Jew before conversion); in that case, the stalk was assumed to be חייב

1 Challenge (אב"י): dough kneaded before conversion is exempt; afterwards – חייב – and חייב is ספק (cf. גו: חלה)

2 Defense (ר"בא): ספק ממונא; לחומר (חלה) is ספק איסורא (like מתנות) (חלה) is ספק

(a) Per: חסדא (ר' חסדא) – there are 8 ספקות mentioned regarding a גר; 4 – חייב and 4 – פטור

(i) חייב: his wife's יולדת, חלה, בכוור, ספק when born) and אסורא טהורה (אסורא)

(ii) פטור: פטור חמור and פטור חמור (as these are merely financial obligations)

b Story: same story, but ר"ל challenged ר"מ with a ברייתא about כמה (instead of ד: פאה)

c Story: planted in a place where there were no poor – wondered if he should leave לקט

i Answer: ד: שש the תורה commanded to leave for the poor, not ravens and bats (→ collect it himself)

ii Challenge: ruling that we don't bring תרומה from granary to city, but if there is no כהן (coming to collect), we rent a cow (if necessary) to bring it so as not to lose the תרומה

1 Defense: תרומה is different – there is טבל involved and the ישראל cannot eat until he separates it

2 Challenge: מתנות have no such requirement, yet if there is no כהן, we estimate the value (and pay it to a כהן later on) and eat it in order not have the כהן lose

(a) Answer: מתנות use the verb נתינה – unlike מתנע which are defined by עזיבה (v. 3)

(b) Note: we can use this answer to distinguish between מתנות and תרומה (above)

iii Tangential question: why does the תורה state תעזוב an extra time?

1 Answer: to teach that if he disowns his vineyard at night and reclaims it from הפקר the next morning, he is still obligated to leave מתנע – but is exempt from מעשרות

iv tangential story: a bag of דינרים was sent to בימ"ד (to support students); אמי (כהן) got to them first and made a קנין

1 question: how could he do this? we learned (above) that when the operative verb is נתן, he may not take

(a) answer1: he was taking on behalf of the poor

(b) answer2: he was an important person, per v. 4 (כהן גדול)

(i) note (אחרים): if כה"ג isn't rich, other כהנים enrich him, per v. 4 – מאחיו – משל אחיו

III משנה ד' definition of מתנות

a זרוע: from the joint of the right foreleg to wrist – same as is given from זרוע; parallel backleg is the שוק (of מתנ"כ)

i dissent (ר' יהודה): from the joint until the "upper knee"

b לחי: from the joint of the jaw until the top of the windpipe (ברייתא which allows more – until השחיטה – is רחב"א)

i or: both are רבנן, and "עמה" means that בית השחיטה stays with בהמה, not to כהן

c הזרוע – means the right one – not the left (or inferred from v. 9 – תתנו extends to מתנ"כ, and must be הימין)

i explanation of derivation: just as הירך (in re: ר"י's approach to גה"נ) means the right one, so here הזרוע – the right

ii and הלחיים: extends to the wool atop sheep's head and goat's beard

iii and הקבה: extends to fat around and inside קבה, per יהושע – ר' יהושע generously grant it back to owners

1 דרשה: all gifts are allusions to פינחס's act of zealotry (vv. 6-8)